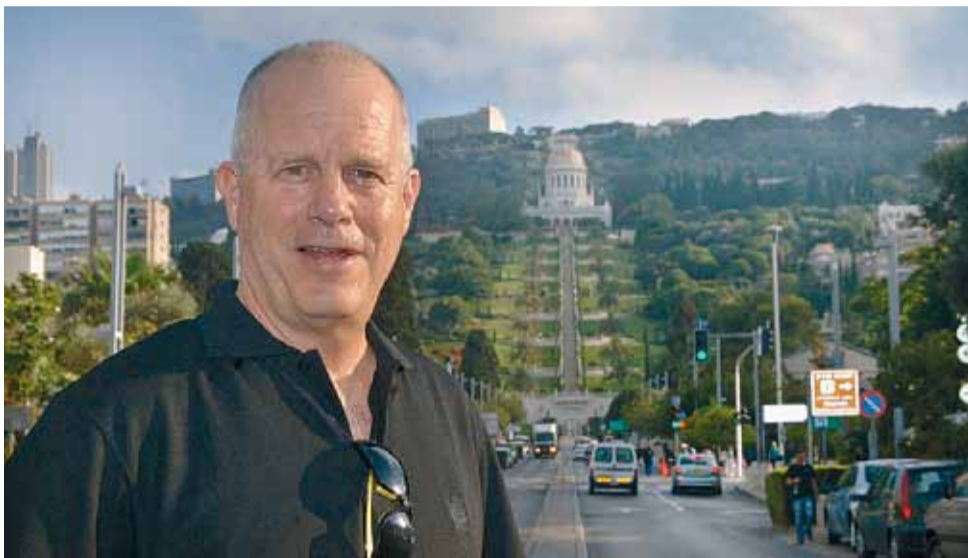

מעמדם של אדריכלי הנוף עולה

ביקור בית גיל הרגיל

/ מירב מורן

הרגיל על רקע הגנים הבאיים בחיפה. "להגיד על חיפה שהיא מבוזבת זו כבר קלישאה"

בלי אדריכלים, בלי מהנדסים

במינהל התכנון הרבה מהנדסים ואדריכלים. היום מאיישים את התפקידים בוועדות התכנון יותר ויותר אנשים שבהכשרתם הם מתכנני ערים. הרוב הגדול שם אלו אנשים שלמדו תכנון ערים ואזורים, ולא אדריכלים קלאסיים של מבנים. זה טוב. זה גורם להתעוררות תרמית ומקצועית בקרב אדריכלי הנוף - שמקצועם הוא תכנון המרחב הציבורי שבין מבנים בתוך היישוב והמרחב הפתוח שבין היישובים עצמם.

בין המבנים, בין היישובים

רגילים, אלה שמתכננים מבנים, מקוננים שמעמדם מתדרדר והולך. במעמדנו שלנו, אדריכלי הנוף, קורה דבר הפוך - מעמדנו משתפר בשנים האחרונות. הגורמים לכך הם ההכרה הגוברת בערך של המרחב הציבורי, עלייה בחשיבות המרחב הפתוח והרגישות לטיפול בסביבה הטבעית, וגם היקף הפרויקטים התשתיתיים שהולכים וגדלים.

לא צריך חוק, אף פרויקט

היום לדרך בלי אדריכל נוף. רכבת ישראל, נתיבי איילון, מע"צ - כולם מערבים אדריכלי נוף בפרויקטים שלהם. אפילו משרד הביטחון כבר לא מרשה לעצמו לסלול כביש בלי לערב בזה אדם מהמקצוע. זו המציאות: למרות שאין חובה, מעט מאוד תוכניות עוברות בוועדה מחוזית בלי אדריכל נוף. בודקי תכניות במינהל התכנון ישימו לב להיעדרו של אדריכל נוף.

אבירי הסביבה

כשמפתחים אזור, אנחנו הגורם שקובע איפה תעבור הדרך, אנחנו נותנים את ההנחיות שמצמצמות את הפגיעה באיכות הסביבה. אנחנו נותנים את התוכנית לשיקום אזור השוליים שנפגע בכל מקום שסוללים בו כביש. אנחנו מי שיש בידם הידע לשקם את הטבע בסביבה שעשו בה פיתוח מכל סוג. אנחנו האדריכלים הכי מובקעים בשמירה על הטבע ועל הסביבה.

קק"ל הגזימה

קיימת לישראל עשתה הרבה שגיאות במדיניות הייעור שלה. שתי תופעות גרמו להשמדת היער הטבעי בתקופות הבריטית והעות'מנית: רעייה לא מבוקרת וגדיעת עצים ששימשו לפחמים. אלא שקק"ל לא העריכה במידה הנכונה את המשמעות והכוח של נטיעת העצים כאמצעי שיקום של יער. הגישה שלה הייתה 'כמה שיותר נטיעה, וזו שגיאה. על הר הגלבוע רואים בכירור קו ישר שמפריד בין השטח שהקרן נטעה,

שמוצל וקרייר בקיץ, ופורה פריחת בר כאביב ובחורף. גם יופי עירוני יש המון בחיפה. יש בה בתים בסגנון הבינלאומי (מה שמכונה 'באוהאוס' - מ.מ.) בכמות לא קטנה מאשר בתל אביב - אבל אף אחד לא יודע את זה. היא היתה עיר עשירה ומרכזית וזה ניכר כבתיים, יש בה גם ארכיטקטורה מפוארת מהתקופה העות'מנית".

האינטרס הכלכלי של הממלכה

חיפה שהיא מבוזבת, זו כבר קלישאה. שגיאות היסטוריות התחילו בימי המנדט. האנגלים ניתקו את העיר מהים: בנו מזחים תעשייתיים, הקימו מחנות צבא, לא הנוף ותושבי העיר העסיקו אותם. לנגד עיניהם עמד האינטרס הכלכלי של הכתר - הקמת הנמל הגדול ביותר במזרח התיכון. אחרי שהבריטים עזבו, המשיכו את הקו הזה. במשך שנים הנהגת העיר לא הבינה דבר פשוט: אם העיר תהיה פתוחה לים, היא תהיה יותר אטרקטיבית. את השכונה היחידה שקרובה - בת גלים - הונחו. את העיר התחתית - רוקנו ושכחו. ראש העיר הנוכחי סוף סוף פותח את המחסומים לים. זה יקפיץ את העיר".

גן עירוני לפולחן

דתי" הגנים הבאיים שהם ללא ספק אחד ממוקדי התיירות הבולטים בחיפה, שייכים לגוף פרטי שקנה כחוק את אחד השטחים האסטרטגיים ועשה בו מה שהוא רוצה, בלי להתחשב בעיר. שטח הגנים שפתוח לציבור קטן יחסית והם לא מתוכננים לטיול חופשי של מבקרים - אין בהם ספסלים, אין בהם ברוזים לשתייה ושעות הפתיחה שלהם קצרות. אי אפשר לבוא בטענות כי הכול חוקי ומסודר, אבל אפשר לומר שבזמנו עיריית חיפה לא הייתה מספיק דומיננטית כשעסקת השטח נחתמה. צריך היה לתכנן פתרון שיאפשר את הפולחן הדתי בשילוב עם שירות לתושבי העיר ולתיירים".

הזנחה מצטברת

"השטח שתחום בין חזיתות הבתים ברחובות הערים הוא מערב פרוץ משתולל. בשימושים מסחריים - השילוט משתולל, בשימושי מגורים - הצנרת. בארה"ב אדם מקבל קנס גבוה אם הוא לא מכסח את הדשא ויש אף מקומות שבהם ניקיון המדרכה וגריפת השלג ממנה מוטל עליו - ולא הוא משלם לרשות. אצלנו ההזנחה מצטברת, הרשלנות והביטול של גורם אחד, מעודדת גורמים אחרים להתרשל ולהזניח. אנחנו טובים בהקמה, בייסוד, גם של פארקים עירוניים. משקיעים מיליונים בהכשרה, פיתוח, גינון, גזורים סרט - ושוכחים את התחזוקה של המקום".

גיל הרגיל

גיל: 60
מצב משפחתי: נשוי
3+
מגורים: בדירה בבית מגורים, על הכרמל בשכונת אחוזה
השכלה: תואר ראשון בעיצוב סביבתי בבצלאל, תואר שני באדריכלות באוני' קורנל, דוקטורט בתכנון ערים בטכניון.
משרד: 13 אדריכלים עם שותפה - דפנה גרינשטיין
פרויקטים ניצבים: המושבה הגרמנית בחיפה (שיקום ותכנון אזורי); פארק הכט בחיפה, גן קרית הממשלה בחיפה, ריכוז מכרזי הנוף לאורך כביש 6, נוף סביב האקוודוקט בפארדים על כביש 4, שיקום המרכז הציבורי סביב כיכר החושבות בת"א, אתר ההנצחה לחיל האוויר בהר הטייסים, שמורת תל דן מתוכננים: פארק בזכרון יעקב, רחוב יפו (??) בחיפה.

עם הפנים לגינה

ברמה הפרטית עולה המודעות לערכו של החוץ העניין בתכנון ובעיצוב גינות פרטיות גובר והולך. עניין זה נובע גם כך גם אנשים תופסים את תכנון החצר והגינה הצמודה לביתם כחשובים לא פחות מתכנון החלל הפנימי של הדירה. בהקשר זה אציין את הקמתה של קהילת 'אל-פרסקו', והכנס המקצועי לגינון ותכנון נוף שהשתתפתי בו בשנה שעברה. הרצון ליצור סביבה מוצלת ומעוצבת, בגינה הפרטית, אופייני לישראל במיוחד מאחר והשימוש בגינה הפרטית בישראל, אפשרי, בשל תנאי מזג האוויר, במשך רוב השנה. ב"שוק" בעלי הבתים צמודי קרקע, ההשקעה של זמן וגם בכסף בעיצוב הגינות הפרטיות הפכה, בשנים האחרונות, לתופעה מקובלת".

לנגד עיניהם של הברטים עמד האינטרס הכלכלי של הכתר - הנמל הגדול ביותר במזרח התיכון. אחרי שהבריטים עזבו, כל מנהיגי העיר המשיכו את הקו הזה

קרון קיימת. ייעור יתר

"לפני 30 שנה נבחרה בהולנד שרת תחבורה שהצהירה שלא יסללו עוד כבישים. פה עוד לא מוותרים על מחלפים, אבל מקימים מחלף פחות מהיר כדי לבזבז פחות שטח"

מחלפים. יש התקדמות

"הגנים הבאיים שייכים לגוף פרטי שקנה את השטח ועשה מה שהוא רוצה, בלי להתחשב בעיר ובתושבים. הם לא נועדו לטיול. אין בהם ספסל וברז"

בינת שורץ. בלי אדריכלים עדיף

מוכנים לשמוע על זה. בשולי הערים רוחף לזה גם מניע כלכלי. בגלל שהקרקע יקרה, מתכננים מחלף יותר קטן ואטי כדי להשאיר מקום לעוד בנייה".

טבע ובאוהאוס

מבין הערים הגדולות בישראל, חיפה היא היחידה שאדם יכול לצאת בה מביתו, ללכת קצת ברגל ולעשות פיקניק בטבע. טבע ממש, לא פארק מעשה אדם. היא נטועה בין ואדיות שיש בהם יער טבעי,

שיש. אני זוכר את ההשתוממות ואת ההתרשמות שלי מההצהרה הזו. רוח כל כך מהפכנית עוד בייעור מכון אחרי שנפגע. היום כבר לומדים לנטוע ולשקם לפי הצמחייה שהייתה קודם".

מוותרים על מהירות נסיעה

שנה נבחרה בהולנד שרת תחבורה שהצהירה שבקדנציה שלה לא יסללו עוד כבישים במדינה. היא אמרה 'צריך להסדר עם מה